

i prethodnom tekstu. Na samome se kraju kataloga nalazi i prikladan „Izbor iz literature“ (199), odnosno popis svih važnijih djela vezanih uz Dobrilu i njegovo vrijeme, a koja su poslužila u pisanju teksta kataloga.

Davor Salihović

Izložba *Refleksije vremena 1945. – 1955.*, Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, od 12. prosinca 2012. do 10. ožujka 2013., i Muzejsko-galerijski prostor Sveta srca, Pula, od 26. ožujka do 5. svibnja 2013.

Od 12. prosinca 2012. do 10. ožujka 2013. održana je u Zagrebu u Galeriji Klovićevi dvori izložba *Refleksije vremena 1945. – 1955.* Nastojeći prikazati prve godine Jugoslavije nakon završetka Drugoga svjetskog rata obilježene dinamičnim društvenim, kulturnim i političkim događajima izložba broji 483 izložka, a o njezinoj kvaliteti i razini govori nam i brojnost ustanova koje su sudjelovale u posuđivanju materijala, kao i činjenica da ima i određen međunarodni karakter s obzirom na to da je gotovo polovica eksponata posuđena iz beogradskoga Muzeja istorije Jugoslavije. Izložbu su imali priliku vidjeti i Puljani. Naime, u pulskom Muzejsko-galerijskom prostoru Sveta srca bila je postavljena od 26. ožujka do 5. svibnja 2013. godine. Tada je bilo izloženo oko 300 eksponata, a za razliku od zagrebačke, u ovoj su izložbi mnogi materijali posuđeni iz depoa Povijesnoga i pomorskoga muzeja Istre u Puli te nisu prikazani oni iz Muzeja istorije Jugoslavije. Izložba u Puli je realizirana u suradnji s Arheološkim muzejom Istre te Hrvatskim restauratorskim zavodom, Hrvatskim državnim arhivom, Hrvatskom radiotelevizijom i Jadran filmom te Gradom Pulom.

U jednoj ovakvoj izložbi, koja svjedoči o društvenim, kulturnim i povijesnim trenucima u Jugoslaviji, kako u njezinoj pulskoj, tako i u zagrebačkoj inačici, određeno mjesto zauzima i Istra zbog svoje specifičnosti i važnosti u Jugoslaviji ne samo kao rezidencijalnoga boravišta Josipa Broza Tita, već i radi svoje izrazite antifašističke usmjerenosti tijekom Drugoga svjetskog rata te političke, kulturne i društvene važnosti u prvom poratnom desetljeću. Autorica izložbe je kustosica Jasmina Bavoljak, koja ju je uz pomoć stručnjaka i suradnika iz različitih područja uspjela uspješno realizirati. Uz izložbu je izdan Katalog (*Refleksije vremena 1945. – 1955.*, ur. Jasmina Bavo-

ljak, Zagreb: Galerija Klovićevi dvori, 2012., 304 str.), pozamašna knjiga koja je prati dodatnim znanstvenim pojašnjenjima i tekstovima te velikim brojem fotografija.

Istra se relativno često spominje kako na izložbama tako i u Katalogu. Na prvi spomen u izložbi u Klovićevim dvorima nailazilo se odmah pri ulasku u izložbeni prostor u dio koji je kroz slikovni materijal prikazivao jugoslavenske pionire, gdje su na fotografijama nepoznatoga autora prikazani pioniri iz Istre. Slijedio je prijelaz s najmanjih na one najjače i najizdržljivije – rudare. Raški rudar Antun Bičić spomenut je u Katalogu izložbe kao jedan od dobitnika nagrade za visoku produktivnost rada 1949., koji je tom prigodom dobio odijelo i cipele. Među spomenicima u čast poginulima, junacima i pobjedi u Katalogu nalazimo i Spomenik ustanku naroda Istre Vanje Radauša koji se nalazi na pulskoj Rivi. Važan dio izložbe predstavlja i prikaz žene u socijalizmu. Na jednoj od fotografija nepoznatoga autora prikazana je Ersilvia Rismondo iz Rovinja. U katalogu nailazimo i na fotografiju zadrugarke Marije Baničević kako radi u kovačnici u Pazinskim Novakima, kao i oslijepljene Rože Petrović (poznatije kao Ruža Petrović, u katalogu pogrešno navedena kao Roza Petković). Nezaobilazna stanica, kada je riječ o Istri u Jugoslaviji, svakako je Brijunsko otočje. Titovo utočište, a istovremeno i reprezentativno mjesto na kojemu je Josip Broz u otmjenom ambijentu predivne prirode, egzotičnih životinja i raskošnih vila ugostio svjetske političke vođe poput egipatskoga predsjednika Nasera, indijskoga predsjednika vlade Nehrua, francuskoga predsjednika De Gaullea, britanskoga državnika Churchilla i druge važne osobe iz političkoga svijeta, ali i velike svjetske glumačke zvijezde poput Sophije Loren i Richarda Burtona. Brijuni su imali, kako politički (potpisivanje Brijunske deklaracije 1956. i mnoga druga važna politička događanja), tako i društveni značaj za Tita pa stoga ne čudi da u dijelu izložbe „Tito kao dandy“, čovjek koji voli glamurozan životni stil, nailazimo na spominjanje Brijuna kao sastavnice toga načina života. Na izložbi su prikazani neki od „ukrasa“ vila na Brijunima, a u katalogu izložbe nalazi se pregršt fotografija Titovih druženja sa svjetski poznatim gostima. Na njima se može vidjeti Tita kao domaćina koji kuha svojim gostima ili pak provodi ugodno vrijeme u prirodi te u svečanim trenucima prijema nekih od stranih državnika.

Izložba u Svetim srcima, očekivano, više je pažnje posvetila Istri i njezinom prvom poslijeratnom desetljeću. Prikazano je mnoštvo slika iz toga

razdoblja koje su zabilježile razna događanja na području Istre. Tako su se mogle vidjeti slike ispisanih parola „Živio Tito“ i „Viva Tito“ ili one na kojima su izražene želje za priključenjem FNRJ-u. Također, prikazane su slike svečanosti u Puli povodom pripojenja Jugoslaviji. Tu se nalaze i slike nekih krajeva Istre, poput Rapca ili Rovinja. Osim slikovnoga materijala, izložba je opremljena i plakatima, pa se tako imalo priliku vidjeti i plakat povodom proslave 1. maja, praznika koji je u Puli 1949. trebao imati veoma bogat sadržaj, s mnoštvom kulturno-umjetničkih i sportskih događanja. Pažnju je posjetiteljima privlačio i zemljovid na kojem je prikazano Tršćansko pitanje i područje Zone A i Zone B. Izložene su i neke Titove osobne stvari, poput aparata za brijanje i ostalih higijenskih potrepština. Također, moglo se vidjeti i neke darove koje je Tito dobivao od drugih državnika. Osim slika, zastava, plakata, tu su još bila i dodatna pojašnjenja za specifično pitanje Istre nakon Drugoga svjetskog rata, odnosno diplomatskih odnosa s Italijom i pripojenja Istre Jugoslaviji. Izložbu u Muzejsko-galerijskom prostoru Sveta srca obogatio je i popratni program. U suradnji s Centrom za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma održavana su javna predavanja o različitim aspektima prvih deset godina socijalističke Hrvatske. Tako su zainteresirani imali priliku poslušati predavanja o društvu, gospodarstvu, Crkvi, kulturi, umjetnosti i sportu u poratnom desetljeću. Osim toga, nakon predavanja prikazivani su igrani filmovi iz toga razdoblja, poput filma Kreše Golika *Plavi 9* iz 1950. ili Fedora Hanžekovića „Bakonja fra Brne“ iz 1951. Izložba je bila dobro opremljena audio i videomaterijalima, tako da su se posjetioi mogli dodatno približiti vremenu koje izložba prikazuje.

Izložba *Refleksije vremena 1945. – 1955.* imala je cilj podsjetiti nas na dinamične i višeznačne društvene impulse i preobrazbe prvoga desetljeća nakon završetka Drugoga svjetskog rata te brojnim izlošcima, audio i video-sadržajem što zornije prikazati to vrijeme sa svim njegovim značajkama. Istra je na više mjesta bila vidljiva u izložbi, pretežno kroz fotografije, a i u Katalogu se mogu pronaći dijelovi koji su vezani uz nju, dok je u Puli zauzela središnje mjesto. Međutim, postoji i jedan dio koji je zanemaren, a zasigurno bi mnogo govorio o toj temi. Riječ je o Festivalu jugoslavenskog igranog filma u Puli. O filmu u tom razdoblju više je rečeno u Katalogu u poglavlju koje govori o hrvatskom filmu, iako je ondje riječ o socijalističkom realizmu u hrvatskom filmu, ali sigurno je i pulski festival vrijedan spo-

mena. U pulskoj izložbi spomenut je u dijelu o svakodnevnom životu i kulturnoj revoluciji, ali na razini cijele izložbe nije mu posvećena veća pažnja. Festival jugoslavenskog igranog filma utemeljen je 1954. u Puli, održavao se sve do 1990. i bio je respektabilnoga karaktera, a nakon toga postaje festival hrvatskoga filma, dok danas ima i međunarodni program. Uzmemo li u obzir da je pulski festival najdugovječniji festival nacionalnoga filma na svijetu, zasigurno bi dobro poslužio za prikazivanje stvaralačke djelatnosti ovoga dinamičnoga razdoblja jugoslavenske povijesti, iako je osnovan krajem desetljeća kojim se izložba bavi. Istra je sudjelovala u ostvarenju izložbe i kroz ustanove koje su posudile eksponate poput Etnografskoga muzeja Istre iz Pazina i Vile Brijunke u Nacionalnom parku Brijuni te Povijesnoga i pomorskoga muzeja Istre u Puli u slučaju pulske izložbe. Povjesničari iz Istre su također dali svoj doprinos stvaranju izložbe i Kataloga. Možemo reći da je Istra u izložbi bila prisutna u tri vida: onom stvaralačkom, u samom prikazivanju određenih tema izložbe i kao odredište izložbe. Da su *Refleksije vremena 1945. – 1955.* imale velik odjek u istarskoj javnosti potvrđuje potraga koja je nastala za dječacima koji su prikazani na jednoj od fotografija iz poratnoga vremena kako sjede zagrljeni s kapama izrađenim od novina na glavi, koja je bila i na jednom od plakata pulske izložbe. Javnost se pitala tko su ti ljudi i što rade danas; ubrzo se saznalo da su dječaci iz Buja, rođeni 1936., a vijest su prenijeli i mediji. Također, pokrenuto je traganje i za drugim osobama s drugih slika što je imalo poticajnu stranu za privlačenje pozornosti javnosti.

Vedran Stanić

Znanstveni skup *Dijalozi s baštinom 2012.*, Rijeka, 18. travnja 2012.

Na sjednici Međunarodnoga vijeća za spomenike i spomeničke cjeline (ICOMOS) pri UNESCO-u održanoj 18. travnja 1982. u Tunisu izražena je potreba za obilježavanjem dana kojim bi se naglasila potreba promicanja, očuvanja i zaštite kulturnih spomenika. Naredne je godine usvojen taj prijedlog i 18. travnja proglašen je Svjetskim danom baštine. Njime se ujedno promiče važnost konzervatorske i konzervatorsko-restauratorske struke, ključne u očuvanju materijalne baštine.